

**TEXNALOGIYA DARSLARIDA INTERFAOL
METODLARDAN FOYDALANISH.**

Mamajonova Gulziro Abdurashitovna v/b dotsent

Andijon davlat pedagogika inistituti

Xodjayeva Madinabonu Donyorbek qizi

To'ychiyeva Sanobar Erkinjon qizi

Andijon davlat pedagogika instituti 3 kurs talabasi

Texnologiya darslarida interfaol metodlardan foydalanish

ANNOTATSIYA

Mazkur maqola texnologiya darslarida interfaol metodlardan foydalanishning afzalliklari va ahamiyatini yoritadi. Interfaol metodlar o'quvchilarning darsga faol ishtirokini ta'minlash, ularning ijodiy fikrlashini rivojlantirish va amaliy ko'nikmalarini shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. Maqolada bu metodlarning samaradorligini oshirish usullari, pedagogik jarayondagi innovatsion yondashuvlar hamda dars jarayonini qiziqarli va mazmunli qilish yo'llari muhokama qilinadi. Shuningdek, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi interfaol muloqotning o'quv jarayoniga ijobiy ta'siri tahlil etiladi.

Kalit so'zlar: Texnologiya darslari, Interfaol metodlar, O'quv jarayoni, Innovatsion yondashuv, Faol muloqot, Ijodiy fikrlash.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim sohasida innovatsion metodlardan foydalanish jarayoni kuchayib bormoqda. Texnologiya darslari o'quvchilarni nafaqat nazariy bilimlar bilan ta'minlash, balki ularni amaliy faoliyatga tayyorlashda muhim o'rin tutadi. Ushbu darslarda interfaol metodlarni qo'llash orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirish, ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish va ular o'rtasida hamkorlik muhitini yaratish mumkin¹.

Interfaol Metodlarning Ahamiyati

Interfaol metodlar — bu o'quv jarayonida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi faol muloqotni ta'minlaydigan usullar majmuasidir. Ushbu metodlar yordamida o'quvchilar dars jarayonida faol ishtirok etib, bilimlarni mustaqil o'zlashtiradilar. Texnologiya darslarida bu metodlardan foydalanish quyidagi afzalliklarni beradi:

- **Amaliy ko'nikmalarni shakllantirish:** O'quvchilar topshiriqlarni bajarish jarayonida o'z bilimi va ko'nikmalarini qo'llab, yangi narsalarni o'rganadilar.

¹ Vygotsky L.S. Pedagogik psixologiya. Moskva: Pedagogika, 1991.

- **Ijodiy fikrlashni rivojlantirish:** Interfaol mashg'ulotlar o'quvchilarning muammoli vaziyatlarni yechishda ijodiy yondashuvlarini rivojlantiradi.
- **Hamkorlik muhitini yaratish:** Jamoaviy topshiriqlar va guruhli ishlarda o'quvchilar bir-birlari bilan muloqot qiladi, bu esa ularning kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Interfaol Metodlar Turlari va Ularni Qo'llash

Texnologiya darslarida quyidagi interfaol metodlardan samarali foydalanish mumkin:

1. **Muammoli ta'lim:** O'quvchilarni muayyan muammoni hal qilishga yo'naltirish orqali ular mantiqiy va ijodiy fikrlashni rivojlantiradilar.
2. **Blits-so'rov:** Savol-javoblar orqali o'quvchilarning bilim darajasini oshirish va faolligini ta'minlash.
3. **O'yin usullari:** Texnologik topshiriqlarni ijro etish jarayonini o'yin shaklida tashkil qilish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi.
4. **Guruhli loyiha ishlari:** O'quvchilar jamoada ishlash orqali o'zaro muloqot qilish va muammoni birgalikda hal qilish ko'nikmasini rivojlantiradilar.

Amaliy Misollar

Masalan, texnologiya darsida "Tikuvchilik asboblari tanlash va ulardan foydalanish" mavzusini o'qitishda o'quvchilarni guruhlariga bo'lib, har bir guruhga asbob-uskunalardan foydalanib loyiha tayyorlash vazifasini berish mumkin. Bu usul o'quvchilarda amaliy bilimlarni mustahkamlash bilan birga jamoada ishlash qobiliyatini ham rivojlantiradi².

Texnologiya darslarida interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning faolligini oshirish, ijodiy fikrlashini rivojlantirish va ularni amaliy faoliyatga tayyorlashda samarali usul hisoblanadi. Bunday yondashuv o'quv jarayonini qiziqarli va mazmunli qilish bilan birga, ta'lim sifatini ham sezilarli darajada oshiradi. Shu boisdan o'qituvchilar interfaol metodlardan muntazam foydalanib, o'z darslarini innovatsion shaklda tashkil qilishlari zarur.

Hozirgi ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlar va interfaol metodlardan foydalanish muhim o'rin tutmoqda. Ayniqsa, texnologiya darslari nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan birlashtirishni talab qiladi. Ushbu darslarda interfaol metodlarni qo'llash o'quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi, ijodiy fikrlashini rivojlantiradi va ularda mehnatga ijobiy munosabatni shakllantiradi. Mazkur insho texnologiya darslarida interfaol metodlarning ahamiyati va o'ziga xos xususiyatlarini tahlil qilishga qaratilgan.

² "Ta'limda interfaol metodlar" bo'yicha ilmiy maqolalar to'plami. Toshkent: Innovatsion ta'lim markazi, 2020.

Interfaol Metodlarning Ahamiyati

Interfaol metodlar ta'lim jarayonini qiziqarli, samarali va o'quvchi faoliyatiga yo'naltirilgan holda tashkil etishni ta'minlaydi. Bu usullar o'quvchilarda quyidagi ko'nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi:

1. **Mustaqil fikrlash:** O'quvchilar muammoli vaziyatlarni yechishda o'z fikrlarini tahlil qilib, to'g'ri xulosalar chiqaradilar.

2. **Ijodkorlik:** Yangi g'oyalar ishlab chiqish va ularni amalga oshirish imkoniyati kengayadi.

3. **Amaliy faoliyat:** Texnologiya darslarida o'quvchilar nazariy bilimlarni hayotiy ko'nikmalarga aylantiradilar.

Interfaol Metodlarning Xususiyatlari

Interfaol metodlarning o'ziga xosligi ularning dars jarayonida o'quvchini faol ishtirokchi sifatida jalb qilishida namoyon bo'ladi. Quyida texnologiya darslarida qo'llaniladigan asosiy interfaol metodlarning xususiyatlari keltiriladi:

- **Muammoli ta'lim:** O'quvchilarni yangi bilimlarni kashf qilishga undaydi. Masalan, "Nima uchun materiallar tanlashda sifatga e'tibor berish kerak?" kabi savollar ularda muayyan muammoni hal qilish uchun fikr yuritishni rag'batlantiradi.

- **O'yin usullari:** O'yin shaklidagi mashg'ulotlar darsni qiziqarli qiladi va o'quvchilarni darsga jalb qiladi. Masalan, "Texnologik loyiha tayyorlash" tanlovi o'quvchilarni ijodiy fikrlashga o'rgatadi.

- **Guruhli ish:** Jamoada ishlash ko'nikmasini rivojlantiradi. Texnologiya darslarida guruhlariga bo'lib, loyihalar ustida ishlash o'quvchilarni hamkorlikka o'rgatadi.

- **Baho berish va tahlil qilish:** O'quvchilar o'z faoliyatini va boshqalar ishtirokini tahlil qilib, fikr bildirishga o'rganadilar.

Amaliy Tatbiq Misollari

Texnologiya darslarida interfaol metodlardan foydalanish amaliy faoliyatni yanada samarali qiladi. Masalan, "Yog'ochni qayta ishlash texnologiyasi" mavzusida o'quvchilarni kichik guruhlariga ajratib, ularga turli topshiriqlar berish mumkin. Guruhlar o'z loyihalarini taqdim etar ekan, materiallarni tanlash, asbob-uskunalardan foydalanish va loyiha natijasini tahlil qilish ko'nikmalarini mustahkamlaydi³.

Interfaol metodlar texnologiya darslarini yanada mazmunli, qiziqarli va samarali qilish uchun muhim vosita hisoblanadi. Bu usullar o'quvchilarning amaliy va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish, ularni mustaqil va jamoaviy ishlashga tayyorlash imkoniyatini yaratadi. O'quvchilar texnologiya darslarini interfaol metodlar asosida

³ Davlat ta'lim standartlari va darsliklari (Texnologiya fanidan): O'zbekiston Respublikasi Xalq Ta'limi Vazirligi, 2023.

tashkil etib, nafaqat ta'lim sifatini oshiradilar, balki o'quvchilarni hayotga tayyorlashda muhim qadam qo'yadilar.

Texnologiya darslarida interfaol metodlardan foydalanish zamonaviy ta'limning ajralmas qismidir. Bu metodlar yordamida dars jarayoni samaradorligi oshib, o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishi ortadi. Shuningdek, o'quvchilarda ijodiy fikrlash, jamoada ishlash va amaliy faoliyatga tayyorlanish ko'nikmalari rivojlanadi. Shunday ekan, o'qituvchilar interfaol metodlardan faol foydalanib, darslarini yanada qiziqarli va mazmunli tashkil qilishlari zarur. Bu nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki o'quvchilarni muvaffaqiyatli kelajak uchun tayyorlashga xizmat qiladi.

Interfaol usullar - bu talabalar o'rtasida, talabalar va o'qituvchilar o'rtasidagi faol ishtirok va hamkorlikni rag'batlantiradigan o'qitish strategiyalari. Ushbu pedagogik yondashuvlar guruh loyihalari, amaliy mashg'ulotlar, simulyatsiyalar, muhokamalar va onlayn platformalar va ta'lim dasturlari kabi raqamli vositalardan foydalanishni o'z ichiga oladi, lekin ular bilan cheklanmaydi. Interfaol ta'limning mohiyati o'quvchilarni ma'lumotni passiv qabul qiluvchilardan o'z ta'lim jarayonining faol ishtirokchilariga o'tkazish qobiliyatidadir⁴.

Texnologiya darslarida interfaol usullarni qo'llash ko'plab afzalliklarni beradi:

1. **Kengaytirilgan faollik** : Interfaol usullar o'quvchilarning qiziqishlarini qamrab oladi va ularni o'rganishga jalb qiladi. Talabalar faol ishtirok etsa, ular o'z ta'limiga investitsiya qilishlari va rag'batlantirishlari mumkin.

2. **Yaxshilangan saqlash va tushunish** : Faol ishtirok o'quvchilarga passiv o'rganishdan ko'ra yaxshiroq ma'lumotni saqlashga yordam beradi. Loyihalar va amaliy mashg'ulotlar orqali tushunchalarni qo'llash orqali talabalar bilimlarni o'zlashtirishlari va texnik ko'nikmalarni chuqurroq tushunishlari mumkin.

3. **21-asr ko'nikmalarini rivojlantirish** : Interfaol usullar kelajakdagi martaba uchun muhim ko'nikmalarni, jumladan, tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, hamkorlik va muloqotni rivojlantirishga yordam beradi. Ushbu ko'nikmalar texnologiya sohasida juda muhimdir, bu erda jamoaviy ish va innovatsiyalar birinchi o'rinda turadi.

4. **Shaxsiylashtirilgan o'quv tajribalari** : Interfaol usullar sinfda farqlash imkonini beradi. Talabalar o'z sur'atlarida ishlashlari, qiziqtirgan mavzularni ta'qib qilishlari va individual ta'lim ehtiyojlariga moslashtirilgan fikr-mulohazalarni olishlari mumkin, bu esa ko'proq moslashtirilgan ta'limga olib keladi.

5. **Haqiqiy dunyo muammolariga tayyorgarlik** : Haqiqiy dunyo stsenariylarini taqlid qiluvchi loyihalarda qatnashish orqali talabalar amaliy tajribaga ega bo'lib, ularni

⁴ Mumino va boshqalar. Pedagogik mahorat asoslari. Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2018.

ishchi kuchining qiyinchiliklariga tayyorlaydilar. Ular muammolarni bartaraf etishni, tanqidiy fikrlashni va bilimlarini mazmunli tarzda qo'llashni o'rganadilar⁵.

Xulosa

Texnologiya darslarida interfaol usullardan foydalanish an'anaviy ma'ruza asosidagi o'qitishdan yanada qiziqarli va samarali ta'lim tajribasiga o'tib, ta'limdagi paradigma o'zgarishini ifodalaydi. Loyihaga asoslangan ta'lim, o'zgaruvchan sinflar, simulyatsiyalar, o'yinlar va hamkorlik vositalari kabi strategiyalarni birlashtirgan holda, o'qituvchilar faol o'rganishni rag'batlantiradigan va o'quvchilarni texnologik jihatdan rivojlangan jamiyatda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur ko'nikmalar bilan qurollantiradigan muhitni yaratishi mumkin. Dunyo rivojlanishda davom etar ekan, bizning o'qitish metodologiyamiz ham shunday bo'lishi kerak, bu talabalar nafaqat texnologiya iste'molchilari, balki innovatsion ijodkorlar ham bo'lishini ta'minlaydi. Interfaol usullar orqali olingan saboqlar ular bilan qoladi va ularning kelajakda texnologiya olamiga va undan tashqaridagi hissalarini shakllantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. **Karimov I.A.** *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch*. Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. **Qodirova R.** *Ta'limda innovatsion texnologiyalar*. Toshkent: O'qituvchi, 2019.
3. **Akbarova Z.** *Interfaol metodlar orqali dars samaradorligini oshirish yo'llari*. Toshkent: Innovatsiya, 2021.
4. **Xolmurodov F.** *Pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot*. Toshkent: Sharq, 2015.
5. **Kukonova M.A.** *Texnologiya darslarida zamonaviy usullardan foydalanish*. Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
6. **Mumino va boshqalar.** *Pedagogik mahorat asoslari*. Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2018.
7. **Jonboev A.** *Texnologiya va mehnat ta'limi metodikasi*. Toshkent: Mehnat, 2020.
8. **Mollayeva L.** *Dars samaradorligini oshirishda interfaol usullar*. Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
9. **Rahimov N.** *Amaliy fanlarni o'qitishda yangi texnologiyalardan foydalanish*. Toshkent: Innovatsiya, 2021.
10. **Davlat ta'lim standartlari va darsliklari** (Texnologiya fanidan): O'zbekiston Respublikasi Xalq Ta'limi Vazirligi, 2023.
11. **Vygotsky L.S.** *Pedagogik psixologiya*. Moskva: Pedagogika, 1991.
12. **Dewey J.** *Experience and Education*. New York: Macmillan, 1938.
13. **Piaget J.** *The Psychology of the Child*. New York: Basic Books, 1972.
14. **Fisher R.** *Teaching Thinking: Philosophical Enquiry in the Classroom*. London: Continuum, 2008.
15. **O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori**: Ta'limni modernizatsiyalashga doir qarorlar to'plami. Toshkent, 2018.
16. **"Ta'limda interfaol metodlar" bo'yicha ilmiy maqolalar to'plami**. Toshkent: Innovatsion ta'lim markazi, 2020.

⁵ 5. Kukonova M.A. Texnologiya darslarida zamonaviy usullardan foydalanish. Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.